Neljapäev, 9. juuni 2022

P9_TA(2022)0243

Ülemaailmne oht abordiõigusele – abordi võimalik keelustamine USA Ülemkohtu poolt

Euroopa Parlamendi 9. juuni 2022. aasta resolutsioon ülemaailmse ohu kohta abordiõigusele ja abordiõiguste võimaliku tühistamise kohta USAs Ülemkohtu poolt (2022/2665(RSP))

(2022/C 493/12)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse 1966. aasta kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti,

— võttes arvesse 1966. aasta majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelist pakti,

— võttes arvesse 1979. aasta konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta,

— võttes arvesse 1965. aasta rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelist konventsiooni,

— võttes arvesse ÜRO 1989. aasta lapse õiguste konventsiooni,

— võttes arvesse ÜRO 1984. aasta piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastast konventsiooni,

— võttes arvesse ÜRO 2006. aasta puuetega inimeste õiguste konventsiooni,

— võttes arvesse 2015. aastal kokku lepitud ÜRO kestliku arengu eesmärke ning eelkõige 1., 3. ja 5. eesmärki vaesuse kaotamise, hea tervise ja heaolu ning soolise võrdõiguslikkuse kohta,

— võttes arvesse 1995. aasta Pekingi tegevusprogrammi ja selle läbivaatamiskonverentside tulemusi,

— võttes arvesse 1994. aastal Kairos toimunud rahvastiku ja arengu rahvusvahelist konverentsi (ICPD) ning selle tegevusprogrammi ja läbivaatamiskonverentside tulemusi,

— võttes arvesse 2019. aasta Nairobi tippkohtumist ICPD+25 lubaduste kiirema täitmise kohta ning sidusrühmade kohustusi seoses seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õigustega,

— võttes arvesse ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo 2020. aasta teabeseeriat seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste kohta,

— võttes arvesse 1950. aastal vastu võetud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni,

— võttes arvesse Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) 2015. aasta suuniseid „Safe abortion: technical and policy guidance for health systems“ (Ohutu abort: tehnilised ja poliitilised suunised tervishoiusüsteemidele),

— võttes arvesse WHO 8. märtsi 2022. aasta suuniseid „Abortion care guideline“ (Abordi suunised),

— võttes arvesse ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo 14. septembri 2021. aasta avaldust „UN experts denounce further attacks against right to safe abortion and Supreme Court complicity“ (ÜRO eksperdid mõistavad hukka edasised rünnakud ohutu abordi õiguse vastu ja ülemkohtu kaasosaluse),

— võttes arvesse ÜRO Rahvastikufondi (UNFPA) 2022. aasta märtsi aruannet maailma rahvastiku olukorra kohta „Seeing the Unseen: The case for action in the neglected crisis of unintended pregnancy“,

— võttes arvesse Pew Research Centeri 6. mai 2022. aasta aruannet „America's Abortion Quandary",

— võttes arvesse Ameerika Ühendriikide põhiseadust,

— võttes arvesse kohtuasja Roe *vs.* Wade, 410 US. 113 (1973),

— võttes arvesse Ameerika Ühendriikide Ülemkohtu enamuse arvamuse eelnõu nr 19–1392 ([1]), mille on koostanud kohtunik Samuel Alito: Thomas E. Dobbs, State Health Officer of the Mississippi Department of Health, et al. *vs.* Jackson Women's Health Organization, et al. jt, veebruaris 2022 ja mis lekitati ajakirjandusele 2022. aasta mais,

— võttes arvesse Texase osariigi senati 8. seadust (SB 8) ja sellega seotud 2021. aasta septembri seaduseelnõu 1515 (HB 1515) „Relating to abortion, including abortions after detection of an unborn child's heartbeat; authorizing a private civil right of action",

— võttes arvesse Euroopa Nõukogu 2014. aasta naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni,

— võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklit 2,

— võttes arvesse 2009. aasta Euroopa Liidu põhiõiguste hartat (edaspidi „harta"),

— võttes arvesse oma 7. oktoobri 2021. aasta resolutsiooni USA Texase osariigi aborti käsitleva seaduse kohta ([2]),

— võttes arvesse oma 24. juuni 2021. aasta resolutsiooni seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste olukorra kohta ELis seoses naiste tervisega ([3]),

— võttes arvesse oma 11. novembri 2021. aasta resolutsiooni Poola *de facto* abordikeelu esimese aastapäeva kohta ([4]),

— võttes arvesse oma 13. veebruari 2019. aasta resolutsiooni tagasilöökide kohta naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas ELis ([5]),

— võttes arvesse ELi tegevuskava soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamiseks ELi välistegevuses aastatel 2021–2025 (GAP III),

— võttes arvesse oma 11. veebruari 2021. aasta resolutsiooni naiste õigustega seonduvate eelseisvate probleemide kohta Euroopas rohkem kui 25 aastat pärast Pekingi deklaratsiooni ja tegevusprogrammi vastuvõtmist ([6]),

— võttes arvesse oma 5. mai 2022. aasta resolutsiooni Ukraina vastase sõja mõju kohta naistele ([7]),

— võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,

([1]) https://www.politico.com/news/2022/05/02/supreme-court-abortion-draft-opinion-00029473
([2]) ELT C 132, 24.3.2022, lk 189.
([3]) ELT C 81, 18.2.2022, lk 43.
([4]) ELT C 205, 20.5.2022, lk 44.
([5]) ELT C 449, 23.12.2020, lk 102.
([6]) ELT C 465, 17.11.2021, lk 160.
([7]) Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2022)0206.

Neljapäev, 9. juuni 2022

A. arvestades, et WHO andmetel on abort terviklike tervishoiuteenuste oluline osa ja ligikaudu 45 % kõigist abortidest on ohtlikud ning 97 % neist toimub arengumaades ([8]); arvestades, et ÜRO Rahvastikufondi andmetel ([9]) esineb igal aastal hinnanguliselt 121 miljonit soovimatut rasedust, millest üle 60 % lõpeb abordiga; arvestades, et viimastel aastatel on seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste ja naiste iseseisvuse vastastel olnud siseriiklikule õigusele ja poliitikale märkimisväärne mõju ning ülemaailmsel tasandil, sealhulgas mitmes liikmesriigis, on tehtud tagurlikke algatusi; arvestades, et paremäärmusluse tõus aitab samuti kaasa naiste abordiõiguse vähenemisele, mis avaldub kogu maailmas;

B. arvestades, et naiste diskrimineerimise likvideerimise komitee on täheldanud, et aborditeenuste kriminaliseerimisel ei ole hoiatavat mõju; arvestades, et nagu märkis ÜRO naiste ja tütarlaste diskrimineerimise vastane töörühm, kui abort on kriminaliseeritud ja selle kättesaadavus on seadusega piiratud, ei ole raseduse ohutu katkestamine kõigile naistele nende sotsiaal-majandusliku olukorra tõttu võimalik ning seega muutub see sotsiaal-majanduslike eelistega naiste privileegiks, samas kui piiratud ressurssidega naised on sunnitud tegema ohtlikke ja salajasi aborte, mis seavad ohtu nende elu ja tervise; arvestades, et WHO andmetel on ohtlike abortide osakaal väga piiravate abordiseadustega riikides märkimisväärselt suurem kui riikides, kus kehtivad vähem piiravad seadused ([10]);

C. arvestades, et ohtlik abort on emade surma ja haigestumise peamine, kuid välditav põhjus; arvestades, et ohutu ja seadusliku abordi kättesaamatus on kriitilise tähtsusega rahvatervise ja inimõiguste küsimus; arvestades, et abordi keelustamine, mis sunnib naisi kasutama ohtlikke ja salajasi abordivõimalusi, toob kaasa emade suurema suremuse ja haigestumuse;

D. arvestades, et Ameerika Ühendriikide Ülemkohus lõi pretsedendi pöördelise tähtsusega kohtuasjas Roe *vs*. Wade (1973), mida hiljem kinnitati kohtuotsuses Planned Parenthood *vs*. Casey (1992) ja Whole Woman's Health *vs*. Hellerstedt (2016), tagades USAs põhiseadusliku õiguse varajases järgus raseduse seaduslikule katkestamisele; arvestades, et hiljuti lekkinud ülemkohtu enamuse arvamuse eelnõu, mille koostas kohtunik Samuel Alito kohtuasjas Thomas E. Dobbs, State Health Officer of the Mississippi Department of Health *vs*. Jackson Women's Health Organization, tühistaks otsuse kohtuasjas Roe *vs*. Wade ja kahjustaks põhiseaduslikke õigusi USAs; arvestades, et ülemkohtult oodatakse lõpliku otsuse tegemist enne 2022. aasta juuni lõppu; arvestades, et lekkinud arvamuse eelnõu kujutab endast abordiõigustega seoses kõige kahjulikumat otsust, mille ülemkohus saaks teha, võimaldades osariikidel keelustada abordi raseduse mis tahes etapis ja avades võimaluse abordi täielikuks keelustamiseks, mis omakorda kaotaks USAs naistele ja tütarlastele nende praeguste õigustega tagatud kaitse;

E. arvestades, et ülemkohtu otsus, mis võib tühistada otsuse kohtuasjas Roe *vs*. Wade, mõjutaks naiste ja tütarlaste elu kogu USAs ning selle kahjulikke tagajärgi kogeksid kõige teravamalt kaitsetus olukorras olevad isikud; arvestades, et kohtuasja Roe *vs*. Wade otsuse tühistamine võib negatiivselt mõjutada ka muid seksuaal- ja reproduktiivtervist käsitlevaid ning seonduvaid õigusi; arvestades, et abordiõiguse piiramine või keelustamine USAs mõjutaks ebaproportsionaalselt vaesuses elavaid naisi, eelkõige rassistatud naisi, sealhulgas mustanahalisi, ladinaameerika päritolu ja põliselanike hulgast või maapiirkondadest pärit naisi, LGBTIQ-inimesi, puuetega naisi, noorukeid, rändajatest naisi, sealhulgas ebaseaduslikke rändajaid, ning üksikemaga leibkondi; arvestades, et riiklike aborditeenustega saab pakkuda kõigile naistele, sealhulgas nõrgemas sotsiaal-majanduslikus olukorras olevatele naistele üldist juurdepääsu ohutule ja seaduslikule abordile;

([8]) https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion

([9]) ÜRO Rahvastikufondi aruanne maailma rahvastiku olukorra kohta, *Seeing the Unseen: The case for action in the neglected crisis of unintended pregnancy,* märts 2022.

([10]) https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion

F. arvestades, et kohtu lekkinud arvamuse eelnõu on jätkuks hiljutistele osariigi tasandi jõupingutustele abordiõiguste piiramiseks ja abordi keelustamiseks USAs, ning arvestades, et alates 2011. aastast on USA osariigid vastu võtnud ligi 500 abordiõigust piiravat seadust; arvestades, et abordile juurdepääsu piiramine sunnib inimesi, eriti neid, kellel puuduvad vahendid või teave, läbima pikki vahemaid, kandma raseduse oma tahte vastaselt lõpuni või tegema kodus omal vastutusel ohtlikke aborte, tuues neile kaasa ka kriminaaluurimise ja süüdistuse esitamise ohu;

G. arvestades, et Texase osariik võttis hiljuti vastu nn senati 8. seaduse (SB 8), millega keelatakse abort pärast loote südamelöökide algust, st umbes kuus nädalat peale raseduse algust, ning erandeid ei tehta ka juhul, kui rasedus on tingitud vägistamisest või intsestist, samuti mitte loote sünnijärgset elulemust välistava tervisliku seisundi korral; arvestades, et USA Ülemkohus on lubanud seadusel jõustuda ning Texasel on õnnestunud hoida kõrvale selle põhiseadusele vastavuse kohtulikust kontrollist, vabastades valitsusametnikud seaduse jõustamisest ja luues kodanike jaoks seadusliku kanali, et 10 000 USA dollari suuruse tasu eest kaevata kohtusse igaüks, kes pakub aborditeenust või abistab kedagi keeldu rikkudes abordi saamisel, sest kui puudub üks seaduse jõustamise eest vastutav üksus, on seadust raskem vaidlustada; arvestades, et säte, mis võimaldab kodanikel kaevata kohtusse iga aborditeenust osutava isiku, avab ulatuslikud võimalused ahistamiseks;

H. arvestades, et vähemalt 12 osariiki on vastu võtnud, kehtestanud või teatanud kavatsusest kehtestada Texase seadust SB 8 kopeerivad seadused; arvestades, et Idaho ja Oklahoma seadusandjad on hiljuti vastu võtnud seadused, millega keelatakse abort SB 8 mudelil põhinevate seadustega, sealhulgas Oklahomas alates viljastumise hetkest;

I. arvestades, et kui ülemkohus otsustab otsuse kohtuasjas Roe *vs.* Wade tühistada, läheb abortide seaduslikkuse üle otsustamine tagasi osariikidele; arvestades, et 13 osariiki on juba kehtestanud aborti keelustavad nn käivitusseadused, mille eesmärk on keelata abort või piirata sellele juurdepääsu kohe, kui otsus kohtuasjas Roe *vs.* Wade tühistatakse; arvestades, et kokku 26 osariiki (sealhulgas juba mainitud 13 osariiki) kindlasti või tõenäoliselt piiravad abordile juurdepääsu või keelustavad abordi, kui põhiseadusest tulenev kaitse tühistatakse, ning arvestades, et teised osariigid võivad püüda taastada enne 1973. aastat vastu võetud seadused (nt Michigan, Wisconsin ja Lääne-Virginia) või kehtestada hiljuti vastu võetud abordipiirangud, mille kohtud blokeerisid (näiteks Alabama, Georgia, Iowa, Ohio ja Lõuna-Carolina);

J. arvestades, et peaaegu kõik ohtlikest abortidest tulenevad surmajuhtumid leiavad aset riikides, kus abordile juurdepääs on väga piiratud; arvestades, et hinnangute kohaselt suureneb Ameerika Ühendriikides keelu jõustumisele järgneval aastal ohtlikest abortidest tingitud emade surmade arv 21 % ([11]); arvestades, et sellised surmajuhtumid on täiesti välditavad;

K. arvestades, et 15–19-aastaste tütarlaste seas on kogu maailmas peamine surmapõhjus raseduse ja sünnituse tüsistused; arvestades, et ÜRO lapse õiguste komitee ([12]) on tungivalt nõudnud, et riigid dekriminaliseeriksid abordi ja tagaksid tütarlastele juurdepääsu seaduslikele ja ohututele aborditeenustele; arvestades, et abordi võimalik keelustamine võib pöörata USAs ümber teismeliste raseduse langustrendi; arvestades, et teismelised emad katkestavad märkimisväärselt suurema tõenäosusega õpingud ja seisavad silmitsi tööpuudusega, mis süvendab vaesustsüklit;

L. arvestades, et seoses kohtuotsuse Roe *vs.* Wade võimaliku tühistamisega on tekkinud üha suurenev mure andmekaitse pärast; arvestades, et menstruatsiooni jälgimise rakenduste või asukohatuvastuse vahendite ja otsingumootorite kaudu saab koguda andmeid abordikliiniku poole pöördunud, raseduse katkestamise ravimi ostnud või teavet otsinud inimeste kohta; arvestades, et inimesi võidakse selle eest märgistada või kogutud teavet nende vastu kasutada ([13]);

([11]) 1. https://ncpolicywatch.com/2022/05/05/study-shows-an-abortion-ban-may-lead-to-a-21-increase-in-pregnancy-related-deaths/
([12]) ÜRO lapse õiguste komitee 6. detsembri 2016. aasta üldine märkus nr 20 lapse õiguste rakendamise kohta noorukieas, punkt 60.
([13]) https://www.vice.com/en/article/m7vzjb/location-data-abortion-clinics-safegraph-planned-parenthood

Neljapäev, 9. juuni 2022

M. arvestades, et USA kristlike parempoolsete rühmituste hulka kuuluvad valitsusvälised organisatsioonid ja konservatiivsed mõttekojad on rahastanud valikuvastast liikumist kogu maailmas; arvestades, et see rahastamine on olnud märkimisväärne; arvestades, et kui kohtuotsus Roe *vs*. Wade tühistatakse, võib see põhjustada rahavoo hüppelise kasvu koos valikuvastaste rühmituste uue survega üle kogu maailma;

N. arvestades, et kui ülemkohus tühistab otsuse kohtuasjas Roe *vs*. Wade, võib ta kannustada või ergutada valikuvastaseid liikumisi avaldama survet väljaspool USAd asuvatele valitsustele ja kohtutele, et nad kaotaksid abordiõigused, ja see seaks ohtu viimastel aastakümnetel saavutatud olulise edu, mis väljendub selles, et rohkem kui 60 riiki ([14]) on oma aborti käsitlevaid seadusi ja poliitikat reforminud, et kõrvaldada piirangud ja tõkked;

O. arvestades, et kuigi seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste kaitse on kogu maailmas, sealhulgas Euroopas, üldiselt edenenud, on tagasiminek ohutu ja seadusliku abordi õiguse osas väga murettekitav; arvestades, et kohtuotsuse Roe *vs*. Wade tühistamine võib tugevdada abordivastast liikumist Euroopa Liidus; arvestades, et Poola on ainus ELi liikmesriik, kes on oma seadustest kõrvaldanud abordi põhjuse, kuna ebaseaduslik konstitutsioonikohus otsustas 22. oktoobril 2020 Poola naiste pikaajalised õigused tühistada, mis tähendab sisuliselt abordikeeldu; arvestades, et Maltal on abort keelatud; arvestades, et meditsiiniline abort raseduse varajases etapis ei ole Slovakkias seaduslik ja Ungaris kättesaadav; arvestades, et juurdepääs abordile on vähenenud ka Itaalias ([15]); arvestades, et teistes ELi liikmesriikides, näiteks hiljuti Horvaatias, ei võimaldata juurdepääsu abordile ([16]); arvestades, et ELi ja selle liikmesriikide jaoks on tingimata vajalik kaitsta seksuaal- ja reproduktiivtervist ning seonduvaid õigusi ning rõhutada, et naiste õigused on võõrandamatud ning neid ei saa tühistada ega nõrgendada; arvestades, et ELi ja selle liikmesriikide jaoks on äärmiselt oluline jätkata edusamme ohutule, seaduslikule ja õigeaegsele abordile juurdepääsu tagamisel kooskõlas WHO soovituste ja tõenditega;

P. arvestades, et seksuaal- ja reproduktiivõiguste, sealhulgas ohutu ja seadusliku abordi näol on tegemist põhiõigusega; arvestades, et ohutule ja seaduslikule abordile juurdepääsu kriminaliseerimine, sellega viivitamine ja selle keelamine on naiste ja tütarlaste vastu suunatud vägivalla vorm; arvestades, et mitu inimõiguste organisatsiooni on kinnitanud, et ohutu ja seadusliku abordi keelamine võib endast kujutada piinamist või julma, ebainimlikku ja inimväärikust alandavat kohtlemist; arvestades, et ohtlikke aborte, mis põhjustavad abordikeelu tõttu surma, tuleks mõista kui „meelevaldset tapmist, mille all kannatavad seaduses sätestatud diskrimineerimise tõttu ainult naised“ ([17]);

Q. arvestades, et rahvusvahelised inimõiguste organisatsioonid on korduvalt ja järjekindlalt kinnitanud, et abordi kriminaliseerimine ja sellele juurdepääsu piiramine on vastuolus riikide rahvusvaheliste inimõigustealaste kohustustega, mis on kaitstud rahvusvaheliste ja Euroopa inimõigustealaste õigusaktidega, nagu kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvaheline pakt, konventsioon naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta ning Euroopa inimõiguste konventsioon; arvestades, et naiste sundimine otsima salajase abordi võimalusi, reisima selle protseduuri jaoks teistesse riikidesse või kandma rasedust oma tahte vastaselt lõpuni rikub naiste ja tütarlaste inimõigusi, sh õigust elule, füüsilisele ja vaimsele puutumatusele, võrdsusele, mittediskrimineerimisele ja tervishoiule; arvestades, et rahvusvahelise õiguse taandarengu ärahoidmise põhimõte keelab riikidel astuda samme, millega kahjustatakse, piiratakse või kõrvaldatakse kehtivaid õigusi soolise võrdõiguslikkuse ning seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste valdkonnas;

([14]) https://reproductiverights.org/maps/worlds-abortion-laws/

([15]) https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680687bdc; http://www.refreg.ep.parl.union.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/608853/IPOL_BRI(2018)608853_EN.pdf

([16]) https://www.roda.hr/en/news/support-for-accessible-safe-and-legal-termination-of-pregnancy-in-croatia.html

([17]) https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.ohchr.org%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2FHRBodies%2FHRC%2FRegularSessions%2FSession35%2FDocuments%2FA_HRC_35_23_AUV.docx&wdOrigin=BROWSELINK

R. arvestades, et ÜRO ekspertide 2021. aasta septembris tehtud avalduses ([18]) rõhutatakse, et „naiste inimõigused on põhiõigused, mida ei saa allutada kultuurilistele, usulistele ega poliitilistele kaalutlustele“, lisades, et „ideoloogilise ja usulise sekkumise mõju rahvatervise küsimustes on olnud eriti kahjulik naiste ja tütarlaste tervisele ja heaolule“;

S. arvestades, et juurdepääsu tagamine terviklikele seksuaal- ja reproduktiivtervise alastele ning seonduvatele õigustele, eakohasele, põhjalikule seksuaal- ja suhteharidusele ja -teenustele, sealhulgas pereplaneerimisele, rasestumisvastastele vahenditele ning ohutule, seaduslikule ja tasuta abordile, samuti iga inimese autonoomia ning oma keha ja elu kohta vabade ja teadlike otsuste tegemise võime austamine on soolise, sotsiaalse ja majandusliku võrdõiguslikkuse saavutamise eeltingimused; arvestades, et võrdne juurdepääs abordile annab naistele oma keha üle suurema kontrolli ja suurendab nende võimet parandada oma majanduslikku heaolu;

T. arvestades, et sooline võrdõiguslikkus, vaesuse ja ekspluateerimise kaotamine kõikjal ning tervisliku elu ja heaolu tagamine kõigile on vastavalt kestliku arengu eesmärkide nr 5, 1 ja 3 põhieesmärgid; arvestades, et konkreetsemalt on kestliku arengu eesmärkide nr 3 ja 5 sihiks seksuaal- ja reproduktiivtervise üldise kättesaadavuse tagamine ning naiste- ja tütarlastevastase vägivalla kõigi vormide ja kahjulike tavade kaotamine; arvestades, et kõik ÜRO liikmesriigid, sealhulgas USA ja ELi liikmesriigid, on võtnud endale ülesanded ja kohustused neid kestliku arengu eesmärke ja nende sihte järgida ja edendada;

1. mõistab teravalt hukka tagasikäigu naiste õiguste ning seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste valdkonnas kogu maailmas, sealhulgas USAs ja mõnes ELi liikmesriigis; tuletab meelde, et seksuaal- ja reproduktiivtervis ja -õigused on põhilised inimõigused, mida tuleks kaitsta ja tugevdada ja mida ei tohi mingil juhul nõrgendada ega ära võtta; väljendab suurt muret eelkõige selle pärast, et sellised keelud süvendavad veelgi vägistamise ja intsesti ohvrite traumat;

2. väljendab kindlat solidaarsust ja toetust USA naistele ja tütarlastele ning neile, kes sellistes keerulistes tingimustes on seotud seadusliku ja turvalise abordi õiguse ja juurdepääsetavuse tagamise ja kaitsmisega;

3. tuletab Ameerika Ühendriikide Ülemkohtule meelde, kui oluline on säilitada pöördelise tähtsusega otsus kohtuasjas Roe *vs.* Wade (1973) ja sellest tulenev abordiõiguse põhiseaduslik kaitse USAs;

4. mõistab teravalt hukka inimõiguste ja põhiseaduslike õiguste tagasipööramise; nõuab meetmete võtmist, et kaitsta õigust ohutule ja seaduslikule abordile USAs ning nõuab, et USA hoiduks mis tahes tagasiminekust; kutsub USA kõigi tasandite ametiasutusi üles kooskõlas WHO abordi suunistega täielikult dekriminaliseerima juurdepääsu aborditeenustele ja nende teenuste osutamist, tagama oma territooriumil ohutud, seaduslikud, tasuta ja kvaliteetsed seksuaal- ja reproduktiivtervise teenused ning tegema need kõigile naistele ja tütarlastele kergesti kättesaadavaks;

5. kutsub Texase osariigi valitsust üles kiiresti tühistama senati 8. seadust; kutsub Idaho ja Oklahoma osariigi valitsusi üles tunnistama kehtetuks oma sarnased seadused, nende seas Oklahoma seaduse HB 4327; kutsub kõiki 26 USA osariiki, kus kehtivad nn käivitusseadused, seadused ja muud meetmed abordikeeldude ja -piirangute kohta, üles neid tühistama ja tagama, et nende õigusaktid oleksid kooskõlas rahvusvaheliselt kaitstud naiste inimõiguste ja rahvusvaheliste inimõiguste standarditega;

6. on sügavalt mures asjaolu pärast, et abordi keelustamine ja muud piirangud mõjutavad ebaproportsionaalselt vaesuses elavaid naisi, eelkõige rassistatud naisi, sealhulgas mustanahalisi, ladinaameerika päritolu ja põliselanike hulgast või maapiirkondadest pärit naisi, LGBTIQ-inimesi, puuetega naisi, noorukeid, rändajatest naisi, sealhulgas ebaseaduslikke rändajaid, ning üksikemaga leibkondi; rõhutab, et naistel, kes ei saa rahaliste või logistiliste tõkete tõttu reisida

([18]) https://www.ohchr.org/en/statements/2021/09/united-states-un-experts-denounce-further-attacks-against-right-safe-abortion

naaberosariikide või -riikide reproduktiivtervise kliinikutesse, on suurem oht, et nad võtavad ette ebaturvalisi ja eluohtlikke protseduure või on sunnitud raseduse vastu tahtmist lõpuni kandma, mis kujutab endast inimõiguste rikkumist ja soolise vägivalla vormi ([19]);

7. väljendab heameelt selle üle, et USA Esindajatekojas võeti vastu föderaalne naiste tervise ja kaitse seadus, mille eesmärk on kaitsta kogu riigis õigust abordile, kuid peab äärmiselt kahetsusväärseks asjaolu, et seda ei võetud vastu senatis; kutsub USA valitsust ja/või teisi asjaomaseid USA ametivõime üles austama, järgima ja kaitsma naiste ja tütarlaste inimõigusi, sealhulgas nende õigust elule, eraelu puutumatusele, tervisele ja võrdsusele ning mittediskrimineerimisele, samuti nende õigust kaitsele diskrimineerimise, vägivalla ja piinamise või julma, ebainimliku ja alandava kohtlemise eest, kehtestades föderaalse õiguskaitse ja tugevdades seda, et tagada kõigi naiste ja tütarlaste juurdepääs ohututele, seaduslikele ja kvaliteetsetele seksuaal- ja reproduktiivtervise teenustele, sealhulgas abordile;

8. ergutab president Joe Bidenit ja tema administratsiooni suurendama oma pingutusi ja jätkama abordiõiguste toetamist, ning nõuab tungivalt, et ta tagaks juurdepääsu ohutule ja seaduslikule abordile; õhutab USA valitsust lisapingutustele, et tagada abordi ja rasestumisvastaste vahendite teema lõimimine eakohasesse ja põhjalikku seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste alasesse teabesse ja haridusse ning teenuste pakkumisse ning teha need kõigile kättesaadavaks; väljendab heameelt asjaolu üle, et USA on ennistanud oma rahastuse seksuaal- ja reproduktiivtervisega tegelevale ÜRO Rahvastikufondile (UNFPA), ning kutsub USA valitsust ja/või teisi asjaomaseid USA ametivõime üles jätkama seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste toetamist ning tegema seda ÜROs ja muudel mitmepoolsetel foorumitel;

9. nõuab tungivalt, et USA valitsus ja/või muud asjaomased USA ametiasutused tagaksid raseduse lõpetamise õiguse piisava föderaalse, põhiseadusliku ja seadusjärgse kaitse, ning nõuab lisaks tungivalt, et USA valitsus dekriminaliseeriks täielikult abordi, mis eeldab mitte ainult naiste ja tütarlaste ning teiste rasedate, tervishoiuteenuste osutajate ja teiste aborditeenustega tegelevate isikute karistamise lõpetamist, vaid ka abordi kõrvaldamist riigi kriminaalõigusest ning kõigi muude seda karistavate seaduste, poliitika ja tavade kaotamist;

10. soovitab tungivalt USA valitsusel ja/või muudel asjaomastel USA ametivõimudel kõrvaldada ka kõik aborditeenuseid takistavad tõkked, sealhulgas kolmandate isikute nõusoleku või teavitamise nõue, kohustuslikud ooteajad ja kohtunike või meditsiinikomisjonide luba, ning tagada abordi õigeaegne kättesaadavus kogu riigis; kutsub USA valitsust üles tagama, et teenust osutatakse ilma diskrimineerimise, ahistamise, sundimise või hirmutamiseta, austades nõuetekohaselt naiste eraelu puutumatust ja konfidentsiaalsust ning tagades tervishoiuteenuste osutajate nõuetekohase kaitse ja austamise;

11. kutsub USA valitsust ja/või teisi asjaomaseid USA ametivõime üles reguleerima tervishoiuteenuste osutajate keeldumist seaduslike aborditeenuste osutamisest, sealhulgas nn südametunnistuse klausli alusel, nii et see ei takistaks naiste juurdepääsu abordile;

12. tunneb muret aborditeenuseid taotlevate isikute kohta andmete kogumise ja nende andmete väärkasutamise pärast; kutsub USA valitsust üles tagama, et andmekaitset käsitlevad õigusaktid ja poliitika on kooskõlas rahvusvaheliste inimõiguste standarditega, ning tagama, et tundlike isikuandmete, näiteks tervisega seotud andmete ja teabe töötlemisel austatakse üksikisikute õigusi ning see põhineb nende vabal, konkreetsel, teadlikul ja selgesõnalisel nõusolekul isikuandmete kogumise ja töötlemisega; kutsub digitaalse levitamise teenuste osutajaid üles tagama, et kõigis rakendustes austatakse andmete kasutamist ja kaitset käsitlevaid õigusakte;

13. tunnustab vabaühenduste rolli teenuseosutajaina ning seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste toetajaina USAs ning julgustab neid oma tööd jätkama; tõdeb, et need vabaühendused vajavad tegutsemiseks piisavat rahastamist; rõhutab, et nende teenused vastavad naiste ja tütarlaste vajadustele ja inimõigustele; rõhutab, et nende töö ei saa asendada riigi kohustust tagada juurdepääs avalikele, seaduslikele ja ohututele aborditeenustele;

([19]) https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/SexualHealth/ INFO_Abortion_WEB.pdf

14. kutsub USA valitsust üles võtma vajalikke meetmeid, et tagada sotsiaalne toetus, eelkõige üksikemast perepeaga leibkondadele ja rasestunud teismelistele, sealhulgas üldise laste- ja tervishoiu kaudu;

15. kutsub USA valitsust üles allkirjastama ja ratifitseerima kõik ülejäänud [20] ÜRO ja piirkondlikud inimõiguste konventsioonid ja protokollid, sealhulgas 1979. aasta konventsioon naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta;

16. on sügavalt mures võimalike tagajärgede pärast naiste õigustele kogu maailmas, kui USA ülemkohus peaks Roe *vs.* Wade'i kohtuotsuse tühistama; tunneb suurt muret võimaliku pidurdava mõju pärast seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õigustega seotud teenuste prioriseerimisele ja rahastamisele, mis on nii USAs kui ka kogu maailmas juba tohutult deprioriseeritud ja alarahastatud; rõhutab murega, et riikides, mis sõltuvad suurel määral USA abist rahvatervise programmidele, võib selle kohtuotsuse tühistamine mõjutada nende valitsuste pühendumust abordi võimaldamisele ja muudele reproduktiivõigustele;

17. väljendab heameelt hiljutiste positiivsete muutuste üle abordiõiguste valdkonnas Argentinas, Mehhikos, Ecuadoris, Colombias ja Tšiilis, mis kujutavad endast olulisi edusamme naiste õiguste tagamisel Lõuna-Ameerikas, samuti muudes maailma riikides, nagu Angola, India, Keenia, Uus-Meremaa, Põhja-Iirimaa, Lõuna-Korea ja Tai;

18. rõhutab, kui oluline on tagada naiste ja tütarlaste osalemine neid ja nende inimõigusi mõjutavate, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õiguste, eelkõige abordiga seotud õigusaktide ja poliitikameetmete koostamisel, ning tagada neile nende õiguste rikkumise korral õiglus ja õiguskaitse;

19. rõhutab rasestumisvastaste vahendite kättesaamatust ja täitmata vajadusi [21]; rõhutab, et naised kannavad rasestumise ärahoidmise eest ebaproportsionaalselt suurt vastutust ning et mehed peaksid seda jagama; rõhutab sellega seoses vajadust töötada välja ja propageerida meestele kasutamiseks mõeldud rasestumisvastaseid vahendeid, et vähendada soovimatute raseduste arvu; rõhutab, et esmatähtsaks tuleks pidada võitlust seksuaalse vägivalla vastu ning üldist igakülgset, eakohast ja tõenditel põhinevat seksuaal- ja suhteõpet, mitmesuguseid kvaliteetseid, kättesaadavaid, ohutuid, taskukohaseid ja vajaduse korral tasuta rasestumisvastaseid vahendeid ja varustust, pereplaneerimise nõustamist ning tervishoiuteenuseid;

20. nõuab, et EL ja liikmesriigid väljendaksid oma üldist pühendumist seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste tagamisele, pakkudes kogu võimalikku toetust, sealhulgas rahalist toetust, USA kodanikuühiskonna organisatsioonidele, kes kaitsevad ja edendavad riigis seksuaal- ja reproduktiivtervist ning -õigusi ja osutavad sellega seotud teenuseid; kutsub lisaks liikmesriike üles pakkuma turvapaika kõigile meditsiinitöötajatele, keda võib nende õiguspärase töö tõttu aborditeenuse osutamisel ähvardada seaduslik tagakiusamine või muu ahistamine;

([20]) Kaasa arvatud naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni fakultatiivprotokoll (1999), Ameerika inimõiguste konventsioon (1969), Ameerika inimõiguste konventsiooni lisaprotokoll majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste valdkonnas (1988), Ameerika inimõiguste konventsiooni protokoll surmanuhtluse kaotamise kohta (1990), kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti esimene ja teine fakultatiivprotokoll (1966 ja 1989), majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvaheline pakt (1966), majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelise pakti fakultatiivprotokoll (2008), piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivprotokoll (2002), ÜRO lapse õiguste konventsioon (1989), lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokoll teavitusmenetluse kohta (2011), kõigi võõrtöötajate ja nende pereliikmete õiguste kaitse rahvusvaheline konventsioon (1990), pagulasseisundi konventsioon (1951), kõigi isikute sunniviisilise kadumise eest kaitsmise rahvusvaheline konventsioon (2006), puuetega inimeste õiguste konventsioon (2006) ja puuetega inimeste õiguste konventsiooni vabatahtlik protokoll (2006).

([21]) ÜRO Rahvastikufondi aruanne maailma rahvastiku olukorra kohta „Seeing the Unseen: The case for action in the neglected crisis of unintended pregnancy", 30 märts 2022.

Neljapäev, 9. juuni 2022

21. kutsub Euroopa välisteenistust, komisjoni ja kõiki ELi liikmesriike üles kõigi nende käsutuses olevate vahenditega tugevdama meetmeid, et tõrjuda tagasilööke naiste õiguste ning seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste valdkonnas, sealhulgas kompenseerides USA senise seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste rahastamise võimaliku vähenemise kogu maailmas ning kindlalt toetades üldist juurdepääsu turvalisele ja seaduslikule abordile ning muudele seksuaal- ja reproduktiivtervisega seotud õigustele ja seades selle oma välissuhetes esikohale;

22. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid nõuaksid tungivalt, et USA valitsus kehtestaks abordiõigusele föderaalse õiguskaitse, ning tõstataksid neid inimõigustega seotud küsimusi suhetes USAga kõigil tasanditel ja kõigil asjakohastel rahvusvahelistel foorumitel, juhtides tähelepanu sellele, et tegemist on naiste ja tütarlaste vastase vägivalla vormiga; kutsub ühtlasi ELi delegatsiooni USAs üles tähtsustama seksuaal- ja reproduktiivtervist ja -õigusi suhtlemisel asjaomaste USA ametivõimudega ja GAP III rakendamisel kohalikul tasandil;

23. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid toetaksid jõuliselt seksuaal- ja reproduktiivtervist ja -õigusi kõigi jaoks, sealhulgas edendades tugevamat õiguskaitset ELi piires ja nende õiguste kasutamise takistuste kõrvaldamist;

24. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid lisaksid abordiõiguse hartasse;

25. kutsub Euroopa välisteenistust, ELi delegatsioone ja liikmesriikide saatkondi kogu maailmas üles ennetavalt suhtlema seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õigustega tegelevate inimõiguste kaitsjatega ja neid kaitsma, eriti riikides, kus abordiõigust ja juurdepääsu sellele piiratakse;

26. kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat, ELi inimõiguste eriesindajat ja soolise võrdõiguslikkuse eest vastutavat volinikku üles juhul, kui kohtuotsus Roe *vs.* Wade tühistatakse, kaaluma USA ametnikega suhtlemisel hukkamõistu väljendamist naiste seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste ja nende tervishoiuõiguse rikkumisele, samuti taunima sellest tulenevat õiguskindlusetust;

27. rõhutab, et kooskõlas Pekingi tegevusprogrammi ning ICPD tegevusprogrammiga tuleb kaitsta iga inimese õigust kehalisele puutumatusele ja sõltumatusele ning tagada seda õigust toetavate oluliste teenuste kättesaadavus; rõhutab, et juurdepääs tervishoiule on põhiline inimõigus ning et riigi kohus on pakkuda tervishoiuteenuseid ja tagada nende üldine kättesaadavus; nõuab, et riiklikesse üldistesse tervisekindlustuse strateegiatesse, meetmetesse ja programmidesse integreeritaks terviklik lähenemisviis seksuaal- ja reproduktiivtervise põhipaketi näol, sealhulgas meetmed ohtlike ja salajaste abortide ennetamiseks ja ärahoidmiseks, samuti abordijärgse hoolduse pakkumine; taunib asjaolu, et USAs ei ole tervishoiuteenused kõigile kättesaadavad; tuletab meelde, et vaesus on tihedalt seotud raseduse sunnitud jätkamisega ning ohutu ja seadusliku abordi puudumisega;

28. kinnitab veel kord, et abort peab alati olema vabatahtlik otsus, mis põhineb inimese soovil ja mis tehakse vabal tahtel, kooskõlas meditsiinistandardite ning WHO suunistel põhineva kättesaadavuse, juurdepääsetavuse, taskukohasuse ja ohutusega; kutsub liikmesriike üles tagama üldise juurdepääsu ohutule ja seaduslikule abordile ning austama õigust vabadusele, eraelu puutumatusele ja parimatele kättesaadavatele tervishoiuteenustele;

29. nõuab tungivalt, et liikmesriigid dekriminaliseeriksid abordi ning kõrvaldaksid ohutu ja seadusliku abordi ning seksuaal- ja reproduktiivtervishoiu ja sellega seotud teenuste kättesaadavuse takistused ja võitleksid nende vastu; kutsub liikmesriike üles tagama diskrimineerimiseta juurdepääsu ohututele, seaduslikele ja tasuta aborditeenustele, sünnieelsetele ja emade tervishoiuteenustele ja -tarvikutele, vabatahtlikule pereplaneerimisele, raseduse ärahoidmisele, noortesõbralikele teenustele, samuti HIVi ennetamisele, ravile, hooldusele ja toetusele;

30. peab kahetsusväärseks, et mõnes liikmesriigis ei saa naised aborditeenuseid seetõttu, et arstide seas ja vahel tervetes meditsiiniasutustes on levinud tava keelduda tervishoiuteenuste osutamisest nn südametunnistuse klausli alusel, mis kujutab endast abordihooldusest keeldumist usu või veendumuste alusel ning seab ohtu naiste elu ja õigused; märgib, et seda klauslit kasutatakse sageli ka olukordades, kus iga viivitus võib ohustada patsiendi elu või tervist;

31. nõuab tungivalt, et komisjon kasutaks tervishoiupoliitikas täielikult oma pädevust ja toetaks liikmesriike üldise juurdepääsu tagamisel seksuaal- ja reproduktiivtervisele ning -õigustele ajavahemikuks 2021–2027 loodud programmi „EL tervise heaks“ raames, edendades tervishoiuteemalist teavitustegevust ja haridust, tugevdades riiklikke tervishoiusüsteeme ja tagades tervishoiustandardite ühtlustamise kõrgema taseme suunas, et vähendada liikmesriikides ja nende vahel tervisealast ebavõrdsust, ning hõlbustades seksuaal- ja reproduktiivtervist ja -õigusi puudutavate parimate tavade vahetamist liikmesriikide vahel; kutsub liikmesriike üles liikuma üldise tervisekindlustuse suunas, milleks seksuaal- ja reproduktiivtervis ja -õigused on väga olulised;

32. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, ELi inimõiguste eriesindajale, Ameerika Ühendriikide presidendile ja tema administratsioonile, USA Kongressile ja USA Ülemkohtule.